JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

PAOLO MENGOZZI

18 päivänä heinäkuuta 2007 [1]

1. Nyt käsiteltävän asian kohteena on kanne, jonka Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut EY 226 artiklan nojalla Ruotsin kuningaskuntaa vastaan ja jossa yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että kyseinen jäsenvaltio ei ole noudattanut EY 90 artiklan toisen kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on soveltanut sisäistä verojärjestelmää, joka on omiaan suojelemaan välillisesti pääasiallisesti kotimaassa valmistettavaa olutta pääasiallisesti toisista jäsenvaltioista tuotuun viiniin nähden.

I Riidanalainen kansallinen lainsäädäntö

2. Alkoholivero [2] määräytyy Ruotsissa juomien todellisen alkoholitilavuuden (alkoholipitoisuuden) perusteella.

3. Asiakirja-aineistosta ilmenee, että Ruotsin kuningaskunnan liittyessä Euroopan unioniin vuonna 1995 oluesta, jonka alkoholipitoisuus oli enemmän kuin 3,5 tilavuusprosenttia (ns. vahva olut), [3] kannettiin suurin piirtein yhtä suuri vero kuin viinistä, jonka alkoholipitoisuus oli noin 11 tilavuusprosenttia.

4. Ruotsin parlamentti päätti 1.1.1997 oluen valmisteveron alentamisesta. Vastaajana olevan hallituksen vastinekirjelmän mukaan päätöstä perusteltiin sillä, että Ruotsin liityttyä unioniin oli välttämätöntä rajoittaa Tanskan kanssa käytävää oluen kasvavaa rajakauppaa, joka johtui siitä, että voimassa oleva verotuksen taso oli näissä kahdessa maassa erilainen.

5. Ruotsin parlamentti päätti alentaa viinin valmisteveroa 1.12.2001 lähtien komission

1 – Alkuperäinen kieli: italia.

2 – Alkohollagin (1994:1738, alkoholilaki) 1 luvun 3 §:n mukaan alkoholijuomalla tarkoitetaan juomaa, joka sisältää enemmän kuin 2,25 tilavuusprosenttia etyylialkoholia. Alkoholijuomiin kuuluvat väkevät alkoholijuomat, viini, vahva olut ja olut.

3 – Edellisessä alaviitteessä mainitun Alkohollagin 1 luvun 6 §:ään sisältyvän määritelmän mukaan.

painostuksesta tämän esitettyä epäilyksensä vuonna 1997 käyttöön otettuun muutokseen perustuvan oluen ja viinin verojärjestelmän yhteensopivuudesta EY 90 artiklan toisen kohdan kanssa.

6. Lag (1994:1564) om alkoholskattin (alkoholiverolaki) [4] 2 ja 3 §:n nojalla tällä hetkellä voimassa olevan järjestelmän mukaan oluen ja viinin valmiste- ja kulutusvero on vahvistettu seuraavasti.

7. Valmisteveron suuruus olutlitralta on 1,47 Ruotsin kruunua (SEK) / alkoholin tilavuusprosentti. Oluet, joiden alkoholipitoisuus ei ylitä 2,8:aa tilavuusprosenttia, on vapautettu verosta (lag (1994:1564) om alkoholskattin 2 §).

8. Viinilitrasta suoritettavat valmisteverot kannetaan juoman alkoholipitoisuuden mukaan kasvavana kiinteänä summana, ja ne on vahvistettu seuraavasti:

7,58 SEK, kun alkoholipitoisuus on enemmän kuin 2,25 tilavuusprosenttia mutta enintään 4,5 tilavuusprosenttia;

11,20 SEK, kun alkoholipitoisuus on enemmän kuin 4,5 tilavuusprosenttia mutta enintään 7 tilavuusprosenttia;

15,41 SEK, kun alkoholipitoisuus on enemmän kuin 7 tilavuusprosenttia mutta enintään 8,5 tilavuusprosenttia;

22,08 SEK, kun alkoholipitoisuus on enemmän kuin 8,5 tilavuusprosenttia mutta enintään 15 tilavuusprosenttia;

45,17 SEK, kun alkoholipitoisuus on enemmän kuin 15 tilavuusprosenttia mutta enintään 18 tilavuusprosenttia.

9. Viinit, joiden alkoholipitoisuus on enintään 2,25 tilavuusprosenttia, on vapautettu verosta (lag (1994:1564) om alkoholskattin 2 §).

10. Ruotsissa viinin, vahvan oluen ja väkevien alkoholijuomien vähittäismyyntiä hoitaa lakisääteinen monopoli. Monopolin hoitaminen on annettu Systembolaget Aktiebolagin (jäljempänä Systembolaget) eli valtion kokonaan omistaman yhtiön tehtäväksi.

4 – Alkoholijuomista kannettavista valmisteveroista 15.12.1994 annettu laki.

II Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

11. Saatuaan kanteluja, joissa ilmoitettiin viinistä ja oluesta kannettavia valmisteveroja koskevan Ruotsin järjestelmän syrjivyydestä, komissio osoitti 28.2.2000 Ruotsin kuningaskunnalle ensimmäisen virallisen huomautuksen, jossa se väitti, että komission hallussa olleiden tietojen perusteella järjestelmä vaikutti EY 90 artiklan vastaiselta sillä perusteella, että koska siinä kannettiin viinistä korkeampi vero kuin oluesta sekä absoluuttisena määränä että prosentuaalisena osuutena tuotteen loppuhinnasta, sillä vakiinnutettiin kulutustottumuksia vahvistamalla oluen – kotimaisen tuotteen – etulyöntiasema viinin – toisista jäsenvaltioista tuotavan tuotteen – kaupallisten mahdollisuuksien vahingoksi.

12. Ruotsin kuningaskunta vastasi kahdella 10.5. ja 20.11.2000 päivätyllä kirjeellä, joissa se huomautti, että verojärjestelmä, jossa alkoholijuomien valmisteverot on vahvistettu juomien alkoholipitoisuuden perusteella, ei ole ristiriidassa EY 90 artiklan kanssa. Se ilmoitti kuitenkin olevansa valmis alentamaan viinistä alkoholin tilavuusprosentilta kannettavaa valmisteveroa siten, että veron taso olisi suurin piirtein sama kuin oluesta kannettava valmistevero, jolloin palautettaisiin verotuksen suhde, joka vallitsi näiden kahden tuotteen välillä ennen päivämäärää 1.1.1997.

13. Ruotsin hallitukselle osoitettiin 19.6.2001 perusteltu lausunto, johon tämä vastasi kahdella kirjeellä, joista ensimmäinen oli päivätty 13.7.2001 ja jälkimmäinen 17.12.2001, ja tällä jälkimmäisellä se ilmoitti komissiolle 18,8 tilavuusprosentin viinistä kannettavan valmisteveron alentamisesta 1.12.2001 lähtien.

14. Koska komissio katsoi, että tehdyllä muutoksella ei poistettaisi Ruotsin verojärjestelmän syrjivyyttä, se osoitti 1.7.2002 Ruotsin kuningaskunnalle toisen virallisen huomautuksen. Tämä vastasi 24.9.2002 päivätyllä kirjeellä.

15. Komissio osoitti 9.7.2004 Ruotsin hallitukselle toisen perustellun lausunnon, jossa se kehotti tätä toteuttamaan sen noudattamiseksi tarpeelliset toimet kahden kuukauden kuluessa.

16. Pyydettyään määräajan pidentämistä, mihin komissio suostui, Ruotsin hallitus vastasi 7.10.2004 päivätyllä kirjeellä ja kiisti kaikkien väitteiden oikeellisuuden.

III Asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa ja asianosaisten vaatimukset

17. Komissio on nostanut nyt käsiteltävän kanteen yhteisöjen tuomioistuimeen 14.4.2005 toimittamallaan kannekirjelmällä.

18. Latvian tasavalta sai 16.9.2005 annetulla yhteisöjen tuomioistuimen presidentin määräyksellä luvan osallistua oikeudenkäyntiin väliintulijana vastaajan vaatimusten tukemiseksi.

19. Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 3 kohdan mukaisesti asia siirrettiin suuren jaoston ratkaistavaksi sen jälkeen kun Ruotsin kuningaskunta oli esittänyt tätä koskevan vaatimuksen 4.4.2006 päivätyllä kirjeellä.

20. Komissiota ja Ruotsin kuningaskuntaa kuultiin 8.5.2007 pidetyssä istunnossa.

21. Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

– toteaa, että Ruotsin kuningaskunta ei ole noudattanut EY 90 artiklan toisen kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on soveltanut sisäistä verotusjärjestelmää, joka on omiaan suojelemaan välillisesti pääasiallisesti Ruotsissa valmistettavaa olutta pääasiallisesti toisista jäsenvaltioista tuotuun viiniin nähden, ja

– velvoittaa Ruotsin kuningaskunnan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

22. Ruotsin kuningaskunta vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

– hylkää kanteen ja

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

23. Latvian tasavalta vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

– hylkää kanteen.

IV Oikeudellinen arviointi

A *Asianosaisten lausumat*

24. Komissio katsoo, että riidanalaiset Ruotsin verosäännökset ovat syrjiviä ja että niillä on protektionistinen vaikutus pääasiallisesti kotimaassa valmistetun oluen kauppaan pääasiallisesti toisista jäsenvaltioista tuotavan viinin vahingoksi. Tämä on näin ollen EY 90 artiklan toisen kohdan vastaista.

25. Komissio huomauttaa, että valmistevero, joka kannetaan alkoholin tilavuusprosentilta alkoholipitoisuudeltaan keskivertoviinistä, on noin 20 prosenttia korkeampi kuin oluesta kannettava vero. Tällaisen eron vaikutusta tuotteiden lopulliseen hintaan tehostaa vielä se, että siihen sovelletaan 25 prosentin arvonlisäveroa, joka lasketaan valmisteveron sisältävän perushinnan perusteella.

26. Komission mielestä vahva olut (jonka alkoholipitoisuus on enemmän kuin 3,5 tilavuusprosenttia) ja keskiryhmään kuuluva viini, jonka alkoholipitoisuus on 8,5 ja 15 tilavuusprosentin [5] välillä ja joka kuuluu hintahaarukkaan 49–70 SEK, [6] kilpailevat keskenään. Koska molempien tuotteiden vähittäismyynti on valtion monopolin alaisuudessa, ne kilpailevat keskenään samoissa Systembolaget-ketjuun kuuluvissa myyntipaikoissa tai erityisen anniskeluluvan omaavissa anniskelupaikoissa. Komissio katsoo, että se, että kuluttajien on mentävä Systembolagetiin hankkiakseen kyseisiä tuotteita, vahvistaa niiden keskinäistä korvaavuutta.

27. Kantajana oleva toimielin katsoo, että viiniin ja olueen sovellettava verojärjestelmä määrittää viinin potentiaalisen kulutuksen sisällön ja että sillä suojellaan ainakin välillisesti oluen kauppaa.

28. Tilastotiedot, joihin komissio nojautuu, [7] osoittavat sen mielestä, että kyseisten tuotteiden veron taso ohjaa kuluttajien käyttäytymistä. Näistä tiedoista ilmenee erityisesti, että vuonna 1997 eli vuonna, jona oluen valmisteveroa alennettiin, oluen myynti kasvoi, kun viinin kulutus puolestaan taantui. Samoin vuonna 2002 viinin valmisteveron

5 – Komissio ottaa laskelmissa, joilla se pyrkii osoittamaan omien väitteidensä oikeellisuuden, esimerkiksi viinin, jonka alkoholipitoisuus on 12,5 tilavuusprosenttia.

6 – Hintahaarukkaa koskevat tiedot ilmenevät nimenomaisesti vasta vastauskirjelmästä. Komissio viittaa kannekirjelmässä yleisemmin ”edullisiin kevyisiin viineihin” tai ”edullisiin pöytäviineihin”.

7 – Komissio nojautuu lähinnä Systembolagetin myyntitilastoihin, jotka on julkaistu sen internetsivuilla.

alentamisen jälkeen tämän tuotteen myynti kasvoi nopeimmin vuosien 1995 ja 2004 välisenä aikana.

29. Komissio huomauttaa, että valmisteveron vaikutus niiden viinien lopulliseen hintaan, joiden alkoholipitoisuus on 8,5–15 tilavuusprosenttia, on suurempi 41–70 SEK:n hintahaarukassa, joka vastaa tuoteryhmää, jossa toteutuu noin 80 prosenttia kokonaismyynnistä. Tämä vaikutus on lisäksi huomattavasti suurempi kuin vaikutus, joka todetaan eniten myydyn olutryhmän osalta, riippumatta siitä, mikä määrä tuotetta otetaan arviointiperusteeksi. [8]

30. Ruotsin kuningaskunta ei kiistä komission niiden väitteiden oikeellisuutta, joiden mukaan olut on pääasiallisesti kotimainen tuote ja viini pääasiallisesti tuontituote, eroja näistä kahdesta tuotteesta kannettavien valmisteverojen määrittämistavoissa eikä sitä, että niiden välillä on tietynasteinen kilpailutilanne, [9] mutta kyseisen jäsenvaltion mukaan näiden tuotteiden välillä ei ole täydellistä korvaavuutta eikä ole selvää, mitkä viini- ja olutryhmät kilpailevat keskenään EY 90 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetulla tavalla. [10]

31. Ruotsin hallitus katsoo kuitenkin Latvian tasavallan tukemana, että riidanalaisten verosäännösten tarkoituksena ei ole suojella välillisesti olutta viinin taholta tulevalta kilpailulta eikä niillä ole tällaista vaikutusta, joten niitä ei voida pitää EY 90 artiklan toisen kohdan vastaisina.

32. Ruotsin hallituksen mukaan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että jotta tällaisen rikkomisen voitaisiin sanoa konkretisoituneen, on välttämätöntä näyttää toteen, että riidanalainen vero vaikuttaa kyseisten tuotteiden väliseen kilpailutilanteeseen, koska se vähentää maahantuodun tuotteen potentiaalista kulutusta kilpailevan kotimaisen tuotteen eduksi. Tällaisen näytön yhteydessä ei voida jättää huomiotta tuotteiden myyntihintojen välistä eroa ja verosta näihin hintoihin aiheutuvaa vaikutusta, jotta kyetään arvioimaan, onko kyseisiä tuotteita rasittava erilainen verorasite omiaan ohjaamaan kuluttajien valintoja.

8 – Komissio vertaa kannekirjelmässä valmisteveron vaikutusta pullon (75 cl:n viinipullon ja 33 cl:n olutpullon), juomalitran ja lasillisen (15 cl:n viinilasillisen ja 33 cl:n oluttuopin) lopulliseen hintaan.

9 – Vastaajana oleva hallitus katsoo, että tällainen suhde on eniten myytyjen vahvojen oluiden ja eniten myytyjen ja edullisimpien, alkoholipitoisuudeltaan noin 11 tilavuusprosentin viinien välillä.

10 – Ruotsin kuningaskunta pohtii vastauskirjelmässään näiden kahden tuotteen välisten kilpailunedellytysten intensiivisyyttä ja yksiselitteisyyttä.

33. Tässä tapauksessa eniten myytyyn ryhmään kuuluvan vahvan olutlitran lopullisen keskihinnan ja eniten myytyyn ja edullisimpaan ryhmään kuuluvan alkoholipitoisuudeltaan noin 11 prosentin viinilitran [11] lopullisen keskihinnan välinen ero osoittaa, että näistä kahdesta tuotteesta kannettavan veron välinen ero ei ole omiaan vaikuttamaan kuluttajien käyttäytymiseen. Vaikka näet viiniä rasittaisi sama valmistevero kuin olutta, sen hinta olisi noin kaksinkertainen oluen hintaan nähden. Vastaajana oleva hallitus ja väliintulijana oleva hallitus katsovat näiden tietojen perusteella, että komissio ei ole osoittanut, että Ruotsin verojärjestelmä suojelisi oluen tuotantoa viinin taholta tulevalta kilpailulta. Latvian tasavalta huomauttaa lisäksi tilastotiedoista ilmenevän, että viinin kulutus kasvoi ajanjaksolla 1997–2004 Ruotsissa enemmän kuin oluen kulutus.

34. Vastaajana oleva hallitus on komission kanssa yhtä mieltä siitä, että ruotsalainen alkoholinkäyttäjä on herkkä tuotteiden hinnanmuutoksille. Se, että hän reagoi hintojen alennukseen kulutusta lisäämällä, ei kuitenkaan merkitse tämän hallituksen mukaan sitä, että samalla muuttuisi myös se, miten tehdään valintoja eri alkoholijuomien ryhmien välillä. Latvian hallitus huomauttaa tässä yhteydessä, että kyseisten tuotteiden kysyntä on verrattain joustamaton hinnan muutosten suhteen ja että hinta ei näytä olevan ratkaiseva tekijä kuluttajien valinnoissa.

35. Ruotsin hallitus kiistää lisäksi sen, että kantajana olevan toimielimen esittämät Systembolagetin myyntitilastot olisivat täydellisiä, sillä yhtäältä niissä ei oteta huomioon myyntiä anniskelupaikkoihin ja toisaalta niissä ei anneta mahdollisuutta eritellä siihen ryhmään kuuluvien viinien myyntiin liittyviä tietoja, jotka kilpailevat vahvojen oluiden kanssa. Vastaajana oleva jäsenvaltio esittää vastinekirjelmässään taulukon, joka koskee kyseisten tuotteiden myyntiä ajanjaksolla 1996–2004 ja jossa yhdistetään Systembolagetin, Skatteverketin (Ruotsin välitöntä ja välillistä verotusta hoitava viranomainen) ja Svenska Bryggareföreningenin (Ruotsin oluen-, siiderin-, virvoitusjuomien- ja vedentuottajien järjestö) tilastoista saatavat tiedot. [12]

36. Ruotsin hallitus katsoo Latvian hallituksen tukemana kaiken kaikkiaan, että

11 – Komissio esittää vastauskirjelmässään, että kuluttajien kannalta asianmukaisempi hintojen vertailumenetelmä olisi se, että käytettäisiin vertailumäärinä viinilasillista ja oluttuopillista, ja se kiistää Ruotsin hallituksen näkemyksen oikeellisuuden, kun tämä tarkastelee litrahintoja. Ruotsin hallitus sitä vastoin katsoo, että komission mainitsema menetelmä ei johda selkeisiin tuloksiin.

12 – Ruotsin hallitus esittää vastauskirjelmässään näiden tilastojen taustalla olevat tiedot, jotka eivät ole suuren yleisön saatavilla.

komissio ei ole näyttänyt toteen riidanalaisen verojärjestelmän protektionistista vaikutusta eikä siten EY 90 artiklan toisen kohdan rikkomista, josta sitä tässä asiassa syytetään.

B *Oikeudellinen arviointi*

37. EY 90 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot eivät määrää muiden jäsenvaltioiden tuotteille minkäänlaisia korkeampia välittömiä tai välillisiä sisäisiä maksuja, kuin ne välittömästi tai välillisesti määräävät samanlaisille kotimaisille tuotteille.”

38. Toisessa kohdassa määrätään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot eivät liioin määrää muiden jäsenvaltioiden tuotteille sellaisia sisäisiä maksuja, joilla välillisesti suojellaan muuta tuotantoa.”

39. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 90 artiklalla pyritään kaiken kaikkiaan varmistamaan tavanomaisilla kilpailun edellytyksillä tapahtuva tavaroiden vapaa liikkuminen jäsenvaltioiden välillä poistamalla kaikenlainen suojelu, joka voi aiheutua muiden jäsenvaltioiden tuotteita syrjivien sisäisten verojen soveltamisesta, sekä taata, että sisäiset verot ovat täysin neutraaleja kotimaisten ja maahantuotujen tuotteiden välisen kilpailun osalta. [13] Tässä yhteydessä kyseisen artiklan ensimmäisessä kohdassa kielletään kaikki verosäännökset, joilla rasitetaan millä tahansa verojärjestelyillä maahantuotuja tuotteita enemmän kuin samanlaisia kotimaisia tuotteita, kun toisessa kohdassa, sellaisena kuin yhteisöjen tuomioistuin on sitä selventänyt, pyritään erityisesti estämään kaikenlainen välillinen verotuksellinen protektionismi sellaisten maahantuotujen tuotteiden osalta, jotka olematta kyseisen artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuja kotimaisten tuotteiden kanssa samanlaisia tuotteita ovat kuitenkin edes osittain välillisessä tai mahdollisessa kilpailutilanteessa joidenkin kotimaisten tuotteiden kanssa. [14]

40. Sen selvittäminen, onko tietty kansallinen verojärjestelmä yhteensopiva EY 90 artiklassa määrätyn syrjiviä sisäisiä maksuja

13 – Ks. mm. asia 356/85, komissio v. Belgia, tuomio 9.7.1987 (Kok. 1987, s. 3299, Kok. Ep. IX, s. 147, 6 kohta) ja asia 323/87, komissio v. Italia, tuomio 11.7.1989 (Kok. 1989, s. 2275, 7 kohta).

14 – Ks. vastaavasti asia 27/67, Fink-Frucht, tuomio 4.4.1968 (Kok. 1968, s. 298). Ks. lisäksi mm. asia 168/78, komissio v. Ranska, tuomio 27.2.1980 (Kok. 1980, s. 347, Kok. Ep. V, s. 1, 6 kohta) ja em. asia komissio v. Belgia, tuomion 7 kohta.

ja veroja koskevan kiellon kanssa, edellyttää kokonaisvaltaista ja monivaiheista arviointia.

41. Tällainen arviointi edellyttää ennen kaikkea tutkimusta, jolla pyritään määrittelemään niiden kotimaisten ja maahantuotujen tuotteiden *välinen suhde*, joihin kyseistä järjestelmää sovelletaan.

42. Tämä suhde ilmaistaan EY 90 artiklan ensimmäisessä kohdassa tuotteiden välisenä samanlaisuutena, kun puolestaan toisen kohdan soveltaminen edellyttää sen perusteella, miten yhteisöjen tuomioistuin on asiaa selventänyt, kilpailutilannetta, joka voi olla myös osittainen, välillinen tai mahdollinen, kunhan kyseessä ei ole vain satunnainen vaan pysyvä ja yksityiskohtainen suhde. [15]

43. Yhteisöjen tuomioistuin on myös täsmentänyt, että sen ratkaisemiseksi, onko olemassa EY 90 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettu kilpailutilanne, on otettava huomioon ”vallitsevan markkinatilanteen lisäksi myös tavaroiden vapaan liikkuvuuden kehitysmahdollisuudet yhteisössä ja tuotteiden keskinäisen korvaavuuden uudet mahdollisuudet, jotka saattavat seurata kaupan tehostamisesta, ja näin on tehtävä siksi, että jäsenvaltioiden talouksien toisiaan täydentävästä vaikutuksesta saataisiin täysi hyöty”. [16]

44. Yhteisöjen tuomioistuin on näiden seikkojen perusteella tunnustanut, että viini ja olut ovat ”tietyssä määrin toisensa korvaavia hyödykkeitä”, mikä johtuu yhteisöjen tuomioistuimen mukaan siitä, että ne voivat tietyssä määrin täyttää samanlaisia tarpeita. [17] Tämä arviointi, joka esitettiin asiassa, jossa yhteisöjen tuomioistuimen piti antaa ratkaisu Yhdistyneessä kuningaskunnassa voimassa olleen viiniä koskeneen verojärjestelmän yhteensopivuudesta yhteisön oikeuden kanssa, vahvistettiin myöhemmässä tuomiossa Belgiassa viiniin ja olueen sovelletun arvonlisäverokannan osalta. [18]

45. Kun yhteisöjen tuomioistuin on todennut kilpailutilanteen olemassaolon viinin ja oluen välillä, se ei ole jättänyt korostamatta näiden kahden tuotteen välisiä merkittäviä laadullisia (erityisesti erilaiseen alkoholipitoisuuteen liittyviä), valmistusmenetelmiin

15 – Em. asiassa Fink-Frucht annettu tuomio. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on kuitenkin ollut taipumus olla antamatta liiallista merkitystä käsitteiden ”samanlaisuus” ja ”kilpailu” väliselle erolle ja tehdä EY 90 artiklan perusteella suoritettavasta arvioinnista ”kokonaisvaltainen”. Yhteisöjen tuomioistuin on eri tuomioissa pidättynyt luonnehtimasta asianomaisia tuotteita samanlaisiksi tai kilpaileviksi ja ainoastaan tunnustanut sen, että niiden välillä on ainakin mahdollinen tai välillinen kilpailutilanne. Ks. tältä osin em. asia 168/78, komissio v. Ranska; asia 169/78, komissio v. Italia, tuomio 27.2.1980 (Kok. 1980, s. 385) ja asia 171/78, komissio v. Tanska, tuomio 27.2.1980 (Kok. 1980, s. 447). Ks. myöhemmin esim. asia C-230/89, komissio v. Kreikka, tuomio 18.4.1991 (Kok. 1991, s. I-1909).

16 – Asia 170/78, komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, tuomio 27.2.1980 (Kok. 1980, s. 417, Kok. Ep. V, s. 19, 6 kohta).

17 – Em. asiassa komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta 27.2.1980 annetun tuomion 14 kohta.

18 – Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että Belgian markkinoilla ei ollut mitään sellaista erityispiirrettä, jonka vuoksi Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoiden osalta tehty arviointi olisi pitänyt kyseenalaistaa; ks. em. asia komissio v. Belgia, tuomion 11 kohta).

(viini on lähinnä maataloustuote, ja siihen vaikuttavat näin ollen ilmasto-olosuhteista johtuvat ennalta arvaamattomat tekijät, kun olut on puolestaan lähinnä teollisuustuote) liittyviä ja hintarakenteen eroja. Yhteisöjen tuomioistuin on näiden erojen sekä viinien ominaisuuksiltaan, laadultaan ja hinnoiltaan laajan valikoiman perusteella rajannut kyseisten juomien kilpailutilanteen verotuksen tasolla tehtävän vertailun osalta siten, että se hyväksyy sen ainoastaan niiden viinien osalta, ”jotka ovat parhaiten suuren yleisön saatavilla ja jotka ovat yleensä kevyempiä ja edullisempia”. [19]

46. Nyt käsiteltävän asian kohteena olevassa tapauksessa on asianosaisten kesken kiistatonta, että viini on pääasiallisesti tuontituote, kun olut puolestaan valmistetaan pääasiallisesti kotimaassa.

47. Vastaajana oleva hallitus ei myöskään kiistä komission väitettä, jonka mukaan Ruotsin markkinoilla ei olisi sellaisia erityispiirteitä, joiden vuoksi ei voitaisi todeta kilpailutilannetta, sellaisena kuin yhteisöjen tuomioistuin on sen jo tunnustanut, edullisimpiin kuuluvien viinien ja vahvan oluen välillä ja jonka mukaan näillä tuotteilla on suurin prosentuaalinen markkinaosuus näillä markkinoilla. Vaikka asianosaisten välillä on hieman erimielisyyttä siitä, miten pitäisi yksilöidä se viinien ryhmä, joka todellisuudessa kilpailee oluen kanssa Ruotsin markkinoilla, eli onko se määritettävä alkoholipitoisuuden perusteella (8,5–15 tilavuusprosenttia komission mukaan ja 11 tilavuusprosenttia Ruotsin hallituksen mukaan) vai hintahaarukan perusteella, ne ovat kuitenkin olennaisilta osin huomattavan yksimielisiä siitä, että asianomaiset tuotteet ovat jossain määrin toisiaan korvaavia.

48. EY 90 artiklan toisen kohdan sovellettavuuden ensimmäinen edellytys näin ollen täyttyy.

49. Tietyn kansallisen verosäännöksen yhteensopivuutta EY 90 artiklan kanssa koskeva selvitys edellyttää toiseksi sitä, että verrataan keskenään kyseisiin tuotteisiin sovellettavia verojärjestelmiä, jotta kyetään määrittämään niistä kannettavien verojen mahdollinen ero ja sen suuruus.

50. Silloin kun vertailun kohteena ovat tuotteet, joiden erityispiirteet tekevät niistä olennaisilta osin erilaisia, kuten tässä tapauksessa, jolloin ne ovat osittain toisiaan korvaavia, voi tietyissä tapauksissa olla erityisen hankalaa löytää perusteet, joiden perusteella asianmukainen vertailu voidaan suorittaa.

51. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi Yhdistyneen kuningaskunnan verojärjestelmää

19 – Asia 170/78, komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, tuomio 12.7.1983 (Kok. 1983, s. 2265, 12 kohta). Ks. myös em. asia komissio v. Belgia, tuomion 11 kohta ja asia C-166/98, Socridis, tuomio 17.6.1999 (Kok. 1999, s. I-3791).

koskeneessa tuomiossa, että asianmukaisin menetelmä oluen ja viinin verotuksen suhteen arvioimiseksi oli verorasitteen vertaileminen kolmen eri tekijän eli tilavuuden, alkoholipitoisuuden ja tuotteiden hintojen osalta. [20]

52. Kun tätä menetelmää sovelletaan nyt käsiteltävään asiaan, saadaan seuraavat tulokset.

53. Kun verotuksen tasoa verrataan tilavuuden osalta [21] sillä perusteella, että alkoholipitoisuudeltaan (5,2 tilavuusprosenttia) [22] keskiverto-olutlitraa rasittava valmistevero on 7,64 SEK [23] ja alkoholipitoisuudeltaan 8,5–15 tilavuusprosentin viinilitraan sovelletaan 22,08 SEK:n suuruista valmisteveroa, tästä seuraa, että viinin vero on tilavuuden perusteella noin kolme [24] kertaa korkeampi kuin oluen. Tässä tapauksessa tämä tulos ei kuitenkaan ole kovin merkityksellinen, koska tilavuuden perusteella laskettavien verojen erot ovat tavanomaisia, kun on kyseessä verojärjestelmä, jossa veron perusteena käytetään alkoholipitoisuutta.

20 – Em. asiassa komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta 12.7.1983 annetun tuomion 18 kohta.

21 – Jos oletetaan, että molemmilla juomilla on sama tilavuus.

22 – Kyseessä on alkoholipitoisuus, johon sekä komissio että Ruotsin hallitus viittaavat oluen osalta.

23 – Oluesta kannetaan veroa 1,47 SEK/litra/alkoholin tilavuusprosentti:1,47 x 5,2 = 7,64.

24 – 2,89.

54. Valmisteverojen eroavaisuudesta alkoholipitoisuuden suhteen on todettava, että viinistä, jonka alkoholipitoisuus on 12,5 tilavuusprosenttia, kannetaan alkoholin tilavuusprosentilta noin 20 prosenttia enemmän veroa kuin oluesta (1,77 SEK vastaan 1,47 SEK) ja viinistä, jonka alkoholipitoisuus on 11 tilavuusprosenttia, noin 36 prosenttia enemmän (2 SEK vastaan 1,47 SEK). Vielä kevyemmästä viinistä, jonka alkoholipitoisuus on 10 tilavuusprosenttia, kannetaan alkoholin tilavuusprosentilta lähes 50 prosenttia korkeampi vero kuin oluesta. On todettava, että alkoholipitoisuus on varmasti asianmukaisin arviointiperuste tässä tapauksessa, koska se on otettu veron perusteeksi valmisteveroa määritettäessä.

55. Hankalampaa on verrata veron vaikutusta kyseisten tuotteiden lopulliseen hintaan. Vaikeus johtuu lähinnä siitä, että asianosaiset ovat erimielisiä siitä, mitkä hinnat on otettava laskennan perustaksi. Komissio nojautuu Systembolagetin viralliisiin tilastoihin, ja sen mielestä asianmukainen hintahaarukka, jossa toteutuu noin 79 prosenttia viininmyynnistä, on 41–70 SEK 75 cl:n pullolta (55–93 SEK litralta). Keskimääräinen kuluttajahinta alkoholipitoisuudeltaan 12,5 prosentin viinilitralta on 65,33 SEK, kun puolestaan keskimääräinen kuluttajahinta alkoholipitoisuudeltaan 5,2 prosentin olutlitralta on 30,33 SEK. Ruotsin hallitus sitä vastoin katsoo, että olisi asianmukaisempaa tarkastella alkoholipitoisuudeltaan 12,5 tilavuusprosentin viinilitran keskimää-

räistä myyntihintaa, joka on 69,58 SEK.[25] Kun otetaan laskentaperusteeksi komission toimittamat tiedot, valmistevero on 33,8 prosenttia lopullisesta hinnasta ja viinin perushinta (30,18 SEK/l) nousee noin 73 prosenttia sen jälkeen, kun valmistevero on kannettu, ja noin 116 prosenttia sen jälkeen kun arvonlisävero on kannettu. Mikäli otetaan sitä vastoin lähtökohdaksi Ruotsin hallituksen toimittamat tiedot, joissa viinin perushintana on 33,584 SEK litralta, nämä luvut ovat 31,7 prosenttia, 54,7 prosenttia ja 107 prosenttia. Komission toimittamien tietojen perusteella[26] valmistevero muodostaa oluen osalta noin 25,2 prosenttia lopullisesta hinnasta ja olutlitran perushinta (16,62 SEK) nousee 45,9 prosenttia valmisteveron kantamisen jälkeen ja 82,4 prosenttia arvonlisäveron kantamisen jälkeen, eikä Ruotsin kuningaskunta ole kiistänyt näiden tietojen oikeellisuutta. On itsestään selvää, että niiden viinien ryhmän sisällä, joista kannettava vero on 22,08 SEK litralta (alkoholitilavuus 8,5–15 tilavuusprosenttia), veron vaikutus hintojen rakenteeseen on prosentuaalisesti suurempi edullisempien ja alkoholipitoisuudeltaan alempien viinien osalta.

56. Edellä esitetyt tiedot osoittavat, riippumatta siitä, mikä on huomioon otettava vertailutekijä, että oluen kanssa kilpailevien ryhmien viineistä kannetaan valmistevero, joka on huomattavasti suurempi kuin olueen sovellettava vero.

57. Kansallisen verojärjestelmän yhteensopivuutta EY 90 artiklassa määrätyn kiellon kanssa koskeva selvitys edellyttää lopuksi sitä, että osoitetaan tällaisen järjestelmän syrjivyys.

58. Yhteisöjen tuomioistuin on selventänyt tältä osin, että EY 90 artiklan ensimmäisen kohdan osalta syrjivyys perustuu jo erilaiseen verokohteluun, jos kyseessä ovat samanlaiset ja siten pitkälti toisiinsa rinnastettavat tuotteet, joten tämän määräyksen mukaista kieltoa sovelletaan silloin, kun verojärjestelmä on omiaan rasittamaan maahantuotuja tuotteita enemmän kuin kotimaisia tuotteita. Toisessa kohdassa sitä vastoin käytetään juuri sen vuoksi, että kyseessä olevia tuotteita on vaikea vertailla riittävän täsmällisesti, yhteisöjen tuomioistuimen mukaan laajempaa arviointiperustetta eli sisäisen verojärjestelmän kansallista tuotantoa välillisesti suojaavaa luonnetta.[27]

59. Tällainen arviointi on ilman muuta arkaluonteisin niistä arvioinneista, joita on tehtävä EY 90 artiklan soveltamisalalla,

25 – Hinta perustuu 22:n pulloissa tai kartonkipakkauksissa eniten myydyn 61–70 SEK:n hintahaarukkaan, jossa suurin osa myynnistä tapahtuu, kuuluvan viinin hintojen keskiarvoon.

26 – Alkoholipitoisuudeltaan 5,2 prosentin olutlitran keskimääräinen kulutushinta on 30,33 SEK.

27 – Em. asia komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, 27.2.1980 annetun tuomion 9 kohta. Ks. jo sitä ennen em. asiassa Fink-Frucht annettu tuomio. Oikeuskäytännön suuntaus tehdä EY 90 artiklaan perustuvasta arvioinnista ”kokonaisvaltainen”, ilman että erotettaisiin selkeästi toisistaan ensimmäisen ja toisen kohdan soveltaminen (ks. edellä alaviite 15), johtaa siihen, että tarkastellaan riidanalaisen verojärjestelmän protektionistista vaikutusta ensisijaisena perusteena tämän määräyksen rikkomista todettaessa.

ja kun on kyseessä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva menettely, se saattaa merkitä sitä, että komissiolla on todistustaakka, jota on vaikea täyttää.

60. Yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt tämän todistustaakan keventämiseksi, että EY 90 artiklan toisen kohdan soveltamiseksi on riittävää, että voidaan osoittaa, että tietty verojärjestelmä ”*on* ominaispiirteidensä vuoksi *omiaan* suojaamaan kotimaista tuotantoa perustamissopimuksessa tarkoitetulla tavalla”. [28] Se jatkoi tämän jälkeen, että ”aliarvioimatta tilastojen merkitystä arvioitaessa tietyn verojärjestelmän vaikutuksia, komissiota ei voida vaatia toimittamaan numerotietoja siitä, että riidanalaisella verojärjestelmällä on konkreettisesti kotimaista tuotantoa suojaava vaikutus”. [29]

61. Yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi kuitenkin Belgian viiniin ja olueen soveltamaa verojärjestelmää koskeneessa tuomiossa komission väitteen, jonka mukaan sen jälkeen kun kahden tuotteen välinen kilpailutilanne on todettu, mikä tahansa samaan veron perusteeseen sovellettavien verokantojen ero olisi ristiriidassa EY 90 artiklan toisen kohdan kanssa, ja selvensi, että tietyn veron yhteensopivuutta kyseisen määräyksen kanssa on arvioitava ”ottaen huomioon kyseisen maksun vaikutukset kyseisten tuotteiden keskinäiseen kilpailutilanteeseen”. [30] Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan ”olennaista on näin ollen selvittää, onko kyseinen maksu omiaan vaikuttamaan relevantteihin markkinoihin *siten, että maahantuotujen tuotteiden mahdollinen kulutus supistuu kilpailevien kotimaisten tuotteiden kulutuksen vastaavasti kasvaessa*”. [31] Yhteisöjen tuomioistuin totesi samassa tuomiossa lisäksi, että ”arvioitaessa sitä, onko kyseessä tosiasiallinen protektionistinen vaikutus, ei voida jättää ottamatta huomioon oluen ja sen kanssa kilpailutilanteessa olevan viinin myyntihintojen välistä eroa”.

62. Ruotsin kuningaskunta väittää nyt käsiteltävässä asiassa tähän ennakkotapaukseen nojautuen, että komissio ei ole täyttänyt sille kuuluvaa todistustaakkaa, koska se ei ole ottanut huomioon kyseisten kahden tuotteen välistä huomattavaa hintaeroa, minkä vuoksi se on jättänyt huomiotta näistä tuotteista kannettavan veron eroavaisuuden mahdollisen vaikutuksen kuluttajien valintoihin.

63. Koska kyseessä on vastaajana olevan hallituksen esittämä keskeinen väite, johon se on perustanut puolustuksensa olennaisen ytimen, on mielestäni asianmukaista tutkia heti sen perusteltavuus, ennen kuin

28 – Em. asiassa komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta 27.2.1980 annetun tuomion 10 kohta. Kursivointi tässä.

29 – Em. asiassa komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta 27.2.1980 annetun tuomion 10 kohta.

30 – Em. asia komissio v. Belgia, tuomion 15 kohta.

31 – Em. asia komissio v. Belgia, tuomion 16 kohta. Kursivointi tässä.

mahdollisesti etenen selvityksessäni. Tässä tarkoituksessa on välttämätöntä muistuttaa lyhyesti asiayhteydestä, jossa annettiin tuomio, johon Ruotsin kuningaskunnan vastaväite perustuu, sekä lopputuloksesta, johon yhteisöjen tuomioistuin siinä yhteydessä päätyi.

64. Komissio riitautti kyseisen tuomion taustalla olleessa tilanteessa sen, että Belgian kuningaskunta sovelsi viiniin noin 6 prosenttiyksikköä korkeampaa arvonlisäverokantaa kuin olueen. Selvityksensä päätteeksi yhteisöjen tuomioistuin totesi, että kyseinen erilainen kohtelu ei ollut sellaista, että se olisi ollut omiaan vaikuttamaan kuluttajan valintoihin. Yhteisöjen tuomioistuin totesi erityisesti, että komissio ei ollut kyennyt osoittamaan keskenään kilpailevien oluen ja viinin välisen hintaeron olevan niin vähäinen, että 6 prosenttiyksikön ero kyseisiin kahteen tuotteeseen sovelletuissa arvonlisäverokannoissa olisi omiaan vaikuttamaan kulutuskäyttäytymiseen ja että kyseisellä erolla olisi siten olutta suosiva protektionistinen vaikutus. [32]

65. Asiaan liittyvien tietojen yksityiskohtaisempi tutkimus mahdollistaa yhteisöjen tuomioistuimen tekemien päätelmien ulottuvuuden paremman ymmärtämisen ja sen arvioimisen, onko kyseisessä asiassa omaksutun ratkaisun soveltaminen nyt käsiteltävään asiaan asianmukaista, kuten Ruotsin kuningaskunta esittää.

66. Belgian hallitus väitti, että olutlitran hinta oli veroineen 29,75 Belgian frangia (BEF) ja vastaavan laatuviinin litrahinta veroineen 125 BEF. Koska komission väitteet, joilla se pyrki kiistämään näiden tietojen oikeellisuuden, hylättiin kaikilta osin, on pääteltävä, että yhteisöjen tuomioistuin nojautui näihin tietoihin omassa selvityksessään. Arvonlisäveron sisältävä viinin kulutusmyyntihinta oli siis Belgiassa noin *neljä kertaa* [33] niin suuri kuin oluen, kun viiniin ja olueen sovellettujen arvonlisäverokantojen välinen ero oli edellä esitetyin tavoin 6 prosenttiyksikköä (25 prosenttia viinin osalta ja 19 prosenttia oluen osalta).

67. Julkisasiamies Vilaça huomautti ratkaisuehdotuksessaan, [34] jota yhteisöjen tuomioistuin tältä osin pääsääntöisesti noudatti, että jos arvonlisäverokanta olisi tasattu 25 prosenttiin ja olueen sovellettavaa verokantaa olisi siten korotettu 6 prosenttiyksikköä, näiden kahden tuotteen välinen hintaero olisi supistunut 1,5 BEF (95,25 BEF:sta 93,75 BEF:iin), kun puolestaan silloin, jos verokanta olisi tasattu 19 prosenttiin ja viinin verokantaa olisi siten alennettu, supistuminen olisi ollut 6 BEF (95,25 BEF:sta 89,25 BEF:iin). Kummassakaan tapauksessa viinin ja oluen välinen hintasuhde ei olisi juurikaan muut-

32 – Em. asia komissio v. Belgia, tuomion 18 kohta.

33 – 4,2-kertainen. Kun otetaan huomioon hinnat ilman ALV:tä (100 BEF viinin osalta ja 25 BEF oluen osalta), ero oli täsmälleen 1:4.

34 – Esitetty 26.2.1987 em. asiassa komissio v. Belgia (Kok. 1987, s. 3299, 102 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

tunut (–1,5 prosenttia, jos verokanta olisi tasattu 25 prosenttiin, ja –6,3 prosenttia, jos verokanta olisi tasattu 19 prosenttiin). Ensin mainitussa tapauksessa, jota on pidettävä todennäköisempänä, kun otetaan huomioon Belgian hallituksen asian käsittelyn aikana esittämät lausumat, oluen litrahinta olisi noussut 5 prosenttia, kun jälkimmäisessä tapauksessa viinilitran hinta olisi puolestaan alentunut 4,8 prosenttia. [35]

68. Tässä yhteydessä on verrattava keskenään nyt käsiteltävässä asiassa käytettävissä olevia tietoja ja edellä esitettyjä tietoja, jotta kyettäisiin arvioimaan, onko nyt käsiteltävässä asiassa mahdollista tehdä samat päätelmät kuin ne, joita yhteisöjen tuomioistuin teki asiassa komissio vastaan Belgia antamassaan tuomiossa.

69. Kun otetaan huomioon toimitetut tiedot, joiden oikeellisuutta Ruotsin kuningaskunta ei ole kiistänyt, [36] ja sovelletaan alkoholipitoisuudeltaan 12,5 tilavuusprosentin viinilitraan oluen valmisteverokantaa eli 1,47 SEK litralta / alkoholin tilavuusprosentti, saadaan tulokseksi absoluuttinen hinnanalennus [37] suuruudeltaan 4,63 SEK litralta (0,50 euroa) ja prosentuaalisesti 6,65 prosentin suuruinen alennus. Viinin ja oluen välinen hintaero kaventuisi 11,8 prosenttia, mutta olisi edelleen suuruusluokkaa 2:1. [38]

70. Onko näiden tietojen perusteella mahdollista päätellä analogisesti sen kanssa, mitä yhteisöjen tuomioistuin totesi edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Belgia antamassaan tuomiossa, että oluen ja viinin hintaero on Ruotsissa niin merkittävä, että näihin kahteen juomaan sovellettavien valmisteverokantojen 20 prosentin suuruinen ero [39] ei ole omiaan vaikuttamaan kuluttajan käyttäytymiseen?

71. Tähän on mielestäni vastattava kieltävästi. Kun verrataan nyt käsiteltävään asiaan liittyviä tietoja ja asiassa komissio vastaan Belgia annetun tuomion taustalla olleita tietoja, ei näet voida katsoa, että nämä kaksi tapausta olisivat samanlaisia. Vaikka yhteisöjen tuomioistuin saattoi todeta ensin mainitussa tuomiossa, että koska oluen ja viinin välinen hintasuhde oli 1:4, viinin hinnan mahdollinen noin 5 prosentin alennus ei olisi omiaan vaikuttamaan kuluttajien valintoihin, samaa ei voida todeta varmuudella, ilman että otetaan huomioon muita tekijöitä, jos kyseinen suhde on 1:2 ja viinin hinnan mahdollinen alennus olisi 6,5 prosenttia. [40] Lähtökohtaisesti voidaan

35 – Ks. em. asia, julkisasiamies Vilaçan ratkaisuehdotuksen 109 kohta.

36 – Vertailu on tehty alkoholipitoisuudeltaan 12,5-prosenttisen viinilitran keskihinnan perusteella. On todettava, että jos otettaisiin huomioon kevyemmät ja edullisemmat viinit, jotka kuuluvat nyt käsiteltävään veroluokkaan, hintaero olueen olisi pienempi, kun puolestaan veron ero viinin vahingoksi olisi suurempi, kuten edellä on todettu.

37 – Laskelmassa otetaan huomioon myös 25 prosentin suuruinen arvonlisävero.

38 – Pienenisi 2,3:sta 2,1:een.

39 – Kun verrataan valmisteveroa alkoholin tilavuusprosentilta ja otetaan huomioon viini, jonka alkoholipitoisuus on 12,5 tilavuusprosenttia.

40 – Tämä kuitenkin kasvaa, jos otetaan huomioon viinit, joiden alkoholipitoisuus on pienempi ja hinta alempi.

todeta, että mitä enemmän kahden keskenään kilpailevan tuotteen välinen hintaero supistuu, sitä enemmän lisääntyy niiden keskinäinen korvaavuus ja näin ollen pienenee hintaero, joka on omiaan määrittämään korvaavuusvaikutuksen.

72. Edellä esitetyn perusteella katson, että Ruotsin kuningaskunnan väite on hylättävä, kun sen mukaan jo pelkästään viinin ja oluen välisen hintaeron perusteella on mahdollista katsoa, että näihin kahteen tuotteeseen sovellettavien valmisteverokantojen välinen ero ei voi vaikuttaa millään tavoin kuluttajan valintoihin.

73. Koska olen tehnyt tämän päätelmän vastaajana olevan hallituksen toimittamien tietojen perusteella, en käsittele pidempään asianosaisten kirjallisen käsittelyn kuluessa laajasti puimaa kysymystä siitä, onko Ruotsin hallituksen noudattama vertailumenetelmä oikea, kun siinä verrataan viinilitran ja olutlitran hintoja. Totean tästä ainoastaan, että komission ehdottama menetelmä, jossa verrataan erikokoisten viinilasillisen ja oluttuopin hintoja, ei vaikuta asianmukaisemmalta, kun otetaan huomioon erityisesti kyseisten tuotteiden myyntitavat. Niitä myydään näet lähinnä Systembolagetin myyntipaikoissa [41] sellaisissa olosuhteissa, joiden ansiosta juomien litrahintojen vertailu on ilman muuta välittömämpää, kun otetaan huomioon myös vastaajana olevan hallituksen kirjelmissään mainitsema ruotsalaisen keskivertokuluttajan mieltymys hankkia niin sanottuun hanapakkaukseen [42] pakattua viiniä. Komissio ei ole ainakaan toimittanut tietoja, joiden perusteella voitaisiin katsoa, että sen vertailumenetelmä olisi asianmukaisempi kuin vastaajana olevan hallituksen ehdottama menetelmä, kun otetaan huomioon ruotsalaisen kuluttajan kulutustottumukset ja markkinoiden ominaispiirteet.

74. Tässä yhteydessä on arvioitava, ovatko komission esittämät seikat riittäviä osoittamaan, että riidanalainen verojärjestelmä on *omiaan* vaikuttamaan oluen kannalta protektionistisesti viinin vahingoksi.

75. Komission mukaan Systembolagetin tilastoista ilmenee selvästi, että kyseisten tuotteiden valmisteverokannan muutoksista johtuvat hinnanmuutokset vaikuttavat kuluttajien käyttäytymiseen. Se huomauttaa,

41 – Anniskeluoikeudet saaneiden anniskelupaikkojen myynti ei näytä ylittävän 10:tä prosenttia kokonaismyynnistä.

42 – Hanapakkaus on nesteiden pakkaamismenetelmä, jossa juoma suljetaan pussiin, joka voi olla valmistettu muovista tai alumiinista, ja pussi puolestaan pannaan pahvilaatikkoon, jonka tarkoituksena on helpottaa kuljetusta ja varastoimista. Tämäntyyppisen pakkaustavan menestyksen taustalla on käyttömukavuus ja se, että juomat pysyvät tuoreina, koska pakkaukseen ei pääse ilmaa. Tällaisten viinipakkausten vetoisuus on yleensä 3, 5, 10 tai 20 litraa.

että tilastot, jotka koskevat vuotta 1997 eli vuotta, jona tuli voimaan verouudistus, jolla alennettiin oluen valmisteverokantaa noin 40 prosenttiyksikköä, osoittavat yhtäältä, että kyseisen juoman myynti kasvoi 8,9 prosenttia, kun suuntaus oli ollut päinvastainen edellisinä vuosina, joiden aikana se oli selvästi taantunut, ja toisaalta, että viinin myynti vähentyi 3,7 prosenttia. Vuonna 2002, jolloin viinin valmisteverokantaa alennettiin 18,8 prosenttia, tämän tuotteen myynti kasvoi sitä vastoin 11 prosenttia. Komissio korostaa lisäksi, että vaikka viinin myynti kaiken kaikkiaan kasvoi vuosina 1997–2001, oluen myynti kasvoi prosentuaalisesti selvästi enemmän. Komissio korostaa lopuksi, että kun viinin myyntimäärä oli vuonna 1995 suurin piirtein sama kuin oluen (molempien juomien myynti noin 103 miljoonaa litraa), vuonna 2004 myydyn oluen määrä (noin 173 miljoonaa litraa) ylitti noin 20 prosentilla viinin myyntimäärän (noin 139 miljoonaa litraa). Tällaisen eron, joka on syntynyt vuoden 1997 verouudistuksen jälkeen, on komission mukaan katsottava johtuvan tämän uudistuksen myötä aiheutuneesta näiden kahden juoman verokantojen välisestä erosta.

76. Kantajan esittämät tiedot eivät vaikuta minusta erityisen merkityksellisiltä ensinnäkään ja ennen kaikkea sen vuoksi, että niissä viitataan yleisesti viinin ja oluen myyntiin eikä niiden perusteella voida siten tarkastella erikseen keskenään kilpailevien ryhmien myynnin kehitystä. Vaikka toiseksi pitää paikkansa, että komission esittämistä tilastoista ilmenee, että oluen myynti jatkoi kasvuaan vuodesta 1997 vuoteen 2003, kasvu ei ole kuitenkaan ollut vakaata. Vuonna 1998 eli verokannan alentamista seuraavana vuonna myynnin kasvu oli vain 2,8 prosenttia, joka oli pienin kasvu ajanjaksolla 1997–2003, kun myynti kasvoi vuonna 1999 puolestaan 15,4 prosenttia eli huomattavasti enemmän kuin vuonna 1997, jolloin valmisteverokantaa alennettiin. Myynnin kasvu on vuoden 1999 jälkeisinä vuosina vuotta 2003 lukuun ottamatta ollut suurin piirtein vakaata, noin 10 prosenttia. Näiden tietojen perusteella voidaan mielestäni olettaa, että myös muut kuin verotukseen liittyvät tekijät ovat vaikuttaneet oluen myynnin kasvun kehitykseen viiteajanjaksolla ja siten viinin ja oluen myyntimäärien väliseen eroon, joka on syntynyt kyseisen ajanjakson aikana. Viinin osalta Systembolagetin myyntitilastot osoittavat kyllä taantumista vuonna 1997, jolloin otettiin käyttöön alempi oluen valmisteverokanta, mutta jo seuraavana vuonna myynti kasvoi jälleen 2,7 prosenttia eli lähes yhtä nopeasti kuin olut samana vuonna (2,8 prosenttia). Vuodesta 1998 viinin myynti on kasvanut, vaikkakaan ei vakaasti.

77. Edellä esitetyn perusteella katson, että komission esittämien tietojen perusteella voidaan enintäänkin osoittaa se, että ruotsalaiset kuluttajat ovat herkkiä kyseisiä juomia koskevan verojärjestelmän uudistusten aiheuttamille hinnanmuutoksille ja että tämä herkkyys on suurempi viinin osalta, mihin

vaikuttavat myös paikalliset kulutustottumukset, jotka suosivat perinteisesti olutta. [43] Lisäksi ilmenee, että valmisteveron alentamisesta seuraava myyntiä kasvattava vaikutus on lyhytaikainen ja todennäköisesti katoaa verouudistuksen voimaantuloa seuraavana vuonna.

78. Vaikka komission esittämien tilastojen perusteella on mahdollista havaita kyseisten tuotteiden osalta tiettyä kysynnän hintajoustoa, mitä Ruotsin kuningaskuntakaan ei ole kiistänyt, [44] siitä ei ole sen sijaan mielestäni mahdollista johtaa riittävän relevantteja tietoja hinnanmuutosten vaikutuksesta näiden tuotteiden väliseen kilpailutilanteeseen, jotta voitaisiin *varmistaa*, että oluen myynnin kasvu vuonna 1997 ja viinin myynnin kasvu vuonna 2002 johtuvat ainakin osittain korvaavuusvaikutuksesta. Tällainen vaikutus riippuu niiden välisen kilpailun asteesta ja siten kysynnän ristijoustokertoimesta, eikä komissio ei ole esittänyt näistä tekijöistä mitään arvioinnin pohjaksi.

79. Tässä yhteydessä on pohdittava, millainen on käytännössä komission todistustaakka EY 90 artiklan toisen kohdan rikkomista koskevan menettelyn yhteydessä.

80. Edellä on jo todettu, että yhteisöjen tuomioistuin ei edellytä sitä, että tilastotiedoin tai taloudellisin tutkimuksin varmistettaisiin se, että riidanalaisella verojärjestelmällä on todellisuudessa protektionistinen vaikutus, eikä tällaista näyttöä voida kohtuudella vaatia komissiolta, [45] vaan näyttöä siitä, että tällainen järjestelmä *on omiaan* aiheuttamaan tällaisen vaikutuksen. Komission tehtävänä on toisin sanoen tutkia riidanalaisen verosäännöksen kaikki ominaispiirteet arvioidakseen sitä, onko olemassa *riittävästi seikkoja, joiden perusteella voidaan olettaa, että se vaikuttaa toisista jäsenvaltioista peräisin olevien tuotteiden potentiaaliseen kulutukseen ja kyseisten tuotteiden väliseen kilpailutilanteeseen*, kun otetaan huomioon ennen sen käyttöönottoa vallinnut verotuksellinen tilanne ja markkinoiden ominaispiirteet. [46] Jos on olemassa indisioita siitä, että komission väite on oikea, asianomaisen

43 – Komission esittämistä tilastoista ilmenee, että viinin myynnin kasvu oli vuonna 2002 suurempi kuin oluen myynnin kasvu vuonna 1997, vaikka viinin valmisteverokannan alennus oli noin puolet alennuksesta, jota sovellettiin aikaisemmin olueen.

44 – Viinin myynnin kasvu vuonna 2002 valmisteveron alennuksen jälkeen ilmenee myös Ruotsin kuningaskunnan esittämistä tilastoista. Vastaajana olevan hallituksen kirjelmistä havaitaan myös, että nimenomaan alkoholijuomien kysynnän jonkinasteinen ja joka tapauksessa havaittavissa oleva joustavuus ylipäänsä on antanut Ruotsille mahdollisuuden käyttää perinteisesti verotusta keinona vaikuttaa hintoihin ja siten kulutustottumuksiin. Aikaisemmin väkiviinan verokannan korottaminen yhdessä muiden kuin verotukseen liittyvien toimenpiteiden kanssa on esimerkiksi antanut hallitukselle mahdollisuuden ohjata tällaisten juomien käyttäjiä tuotteisiin, joiden alkoholipitoisuus on pienempi, erityisesti viinin käyttöön.

45 – Tällaisen näytön esittäminen saattaa osoittautua erityisen vaikeaksi, kun kyseessä ovat vain osittain toisiaan korvaavat tuotteet.

46 – Selvästi komission todistustaakka on sitä ankarampi, mitä suurempi on asianomaisten tuotteiden välinen kilpailutilanne, ja jopa niin, että se on olennaisilta osin sama kuin silloin, kun verotus on erilainen ja asianomaiset tuotteet ovat käytännössä samanlaisia.

hallituksen on perusteltava riidanalainen erilainen verokohtelu [47] ja/tai esittää seikkoja, jotka osoittavat sen, että EY 90 artiklan toista kohtaa ei ole rikottu. [48]

81. Tällaista todistustaakan jakoa ei näytä horjuttavan myöskään edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Belgia annettu tuomio, jossa Belgian hallituksen esittämät tiedot, joiden oikeellisuuden komissio menestyksettä kiisti, antoivat mahdollisuuden varmistaa, että viiniin ja olueen sovelletun erilaisen arvonlisäverokannan vaikutus näiden tuotteiden väliseen kilpailutilanteeseen oli olennaisilta osin neutraali, mikä kumosi komission väitteen, jonka mukaan verojärjestelmällä, jota niihin sovellettiin, oli mahdollisesti protektionistinen vaikutus.

82. Onko tässä tapauksessa olemassa riittäviä indisioita, jotta voidaan olettaa riidanalaisen verojärjestelmän olevan protektionistinen?

83. Aloitetaan tämän järjestelmän ominaispiirteiden tutkimisesta. Kuten Ruotsin hallituskin myöntää, vuoden 1997 verouudistuksella, jolla oluen valmisteveron verokantaa alennettiin 40 prosenttia, *muutettiin verotuksellista yhdenvertaisuutta,* joka aiemmin vallitsi vahvan oluen ja viinin, jonka alkoholipitoisuus on noin 11 tilavuusprosenttia, välillä. [49] Vaikka valmistevero vahvistetaan tällä hetkellä voimassa olevan järjestelmän perusteella sekä oluen että viinin osalta alkoholitilavuuden perusteella ja siten tuotteen ominaisuudet huomioon ottavan objektiivisen perusteen mukaan, *laskentamenetelmä on kuitenkin erilainen.* [50] Oluen valmistevero näet määräytyy siten, että kiinteä summa kerrotaan juoman alkoholitilavuudella, jolloin *vero alkoholin tilavuusprosentilta on sama juoman alkoholipitoisuudesta riippumatta*, kun puolestaan viinit jaetaan viiteen ryhmään alkoholipitoisuuden mukaan ja kunkin ryhmän sisällä *vero alkoholin tilavuusprosentilta vaihtelee enimmäismäärästä, joka koskee viinejä, joiden alkoholipitoisuus on pienempi, vähimmäismäärään, joka koskee viinejä, joiden alkoholipitoisuus on suurempi.* Neljännessä ryhmässä, joka kattaa vahvan oluen kanssa kilpailevat viinit, vero vaihtelee 2,45 SEK:sta alkoholin tilavuusprosentilta niiden viinien osalta, joiden alkoholipitoisuus on 9 tilavuusprosenttia, 1,47 SEK:uun niiden viinien osalta, joiden alkoholipitoisuus on 15 tilavuusprosenttia. Veron vaikutus on siten suurempi kevyempien viinien osalta, ja ne ovat myös hinnoiltaan edullisempia ja kilpailevat suoremmin oluen kanssa.

84. Toiseksi on arvioitava riidanalaisten tuotteiden verojen eroa, johon edellä kuvatun järjestelmän soveltaminen johtaa. Kuten olen

47 – Ks. esim. asia, joka koskee denaturoidun alkoholin verokohtelua Italiassa, asia 46/80, Vinal, tuomio 14.1.1981 (Kok. 1981, s. 77).

48 – Täsmennettäköön, että tällä tavalla ei käännetä todistustaakkaa, koska komission on joka tapauksessa esitettävä riittävästi todisteita osoittaakseen ensi arviolta protektionistisen vaikutuksen olemassaolo.

49 – Siten kuin vastaajana oleva hallitus on itse esittänyt.

50 – Asiakirja-aineistosta ei ilmene, oliko valmisteveron laskentamenetelmä ennen vuonna 1997 tehtyä muutosta viinin ja oluen osalta sama.

edellä jo huomauttanut,[51] viinin ja oluen verorasitteen vertaaminen osoittaa, että mikä tahansa huomioon otettava vertailuperuste onkin (tilavuus, alkoholipitoisuus tai tuotteiden hinta), niihin viinien ryhmiin, jotka kilpailevat oluen kanssa, sovelletaan *huomattavasti* korkeampaa valmisteveroa kuin olueen.

85. Markkinoiden erityispiirteistä on todettava, että ruotsalaisten kuluttajien herkkyys riidanalaisiin tuotteisiin sovellettavan verojärjestelmän uudistusten aiheuttamille hintojen muutoksille on olennaisilta osin kiistaton. Ruotsin hallituksen toimittamien tietojen perusteella tehdyn kyseisten juomien hintojen vertailun perusteella ei ole myöskään voitu sulkea pois näistä juomista kannettavan veron eroavaisuuden mahdollista vaikutusta kilpailuun.[52] Myöskään Ruotsin hallituksen esittämät tilastot, joista ilmenee, että viinin myynti kasvoi vuosina 1996–2003 prosentuaalisesti enemmän kuin oluen myynti, eivät sellaisenaan ole osoitus asianomaisen verojärjestelmän protektionistisen vaikutuksen puuttumisesta.[53]

86. Näin ollen katson, että tässä tapauksessa on riittäviä seikkoja, joiden perusteella voidaan katsoa, että riidanalainen verojärjestelmä on omiaan vaikuttamaan viinin potentiaaliseen kulutukseen ja asettamaan kyseisen, pääasiallisesti toisista jäsenvaltioista tuodun tuotteen epäedullisempaan asemaan kuin oluen, joka on pääasiallisesti kotimaista tuotantoa, koska olut ”on kilpailun kannalta lähin [vertailukohta]”.[54] Ruotsin kuningaskunnan esittämät perustelut eivät mielestäni ole sellaisia, että niillä voitaisiin kumota tämä päätelmä. Tästä syystä katson, että kanne on hyväksyttävä.

V Oikeudenkäyntikulut

87. Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska ratkaisuehdotuksessa katsotaan, että Ruotsin kuningaskunta häviää asian, ja koska komissio on vaatinut Ruotsin kuningaskunnan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, se on nähdäkseni velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

51 – Ks. edellä 52–56 kohta.

52 – Ks. edellä 63–73 kohta.

53 – Ks. em. asiassa 168/78, komissio v. Ranska, annettu tuomio.

54 – Ks. vastaavasti em. asiassa komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta 12.7.1983 annetun tuomion 27 kohta.

88. Latvian tasavalta, joka on asiassa väliintulijana, vastaa mainitun 69 artiklan 4 kohdan mukaisesti omista oikeudenkäyntikuluistaan.

VI Ratkaisuehdotus

89. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

– toteaa, että Ruotsin kuningaskunta ei ole noudattanut EY 90 artiklan toisen kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on kantanut oluen kanssa kilpailevista viineistä valmisteveroa, joka on korkeampi kuin oluesta kannettava vero

– velvoittaa Ruotsin kuningaskunnan korvaamaan oikeudenkäyntikulut

– toteaa, että Latvian tasavalta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.